

बंद पडलेल्या अपंगांच्या विशेष शाळा/ कर्मशाळांचे
हस्तांतरण व स्थलांतरणाबाबत

महाराष्ट्र शासन

सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: इडीडी-२०१३/ प्र.क्र. ३५०/अ.क.१

मंत्रालय विस्तार इमारत, मुंबई-४०० ०३२.

तारीख: २४ जानेवारी, २०१४.

वाचा —

- १) शासन निर्णय, सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व विशेष सहाय्य विभाग क्रमांक :
इडीडी-२००१/ प्र.क्र. ५०२/ सुधार-२, दि. १९/७/२००३ व
- २) समक्रमांकित पूरक पत्र दिनांक ४ डिसेंबर, २०१३.

प्रस्तावना —

राज्यात स्वयंसेवी संस्थामार्फत अपंगांच्या विशेष शाळा/ कर्मशाळा अनुदानित/ विनाअनुदानित/ कायम स्वरूपी विनाअनुदानित तत्वावर चालविल्या जात आहेत. या अपंगांच्या विशेष शाळा / कर्मशाळांपैकी काही संस्था शासनाच्या अटी व शर्तीनुसार चालविल्या जात नाहीत या कारणास्तव त्यांचे नोंदणी प्रमाणपत्र सक्षम प्राधिकारी तथा आयुक्त, अपंग कल्याण, पुणे यांचेकडून रद्द केले जाते. तर काही स्वयंसेवी संस्था त्यांना मंजूर केलेल्या अपंगांच्या विशेष शाळा / कर्मशाळा चालवू इच्छित नाही. परिणामी अशा संस्था बंद पडतात. त्यामुळे तेथील अपंग विद्यार्थ्यांचे शैक्षणिक नुकसान होते. तसेच तेथील मान्यता प्राप्त कर्मचाऱ्यांच्या सेवेचा प्रश्नही उद्भवतो. याकरिता शासनाने ज्या जुन्या (१ ऑक्टोबर, २००२ पूर्वी) अनुदानित / विनाअनुदानित अपंग शाळा / कर्मशाळा जर काही कारणाने बंद पडल्या असतील तर त्यांचे ऐवजी सक्षम व शासनाच्या सर्व अटी / शर्ती मान्य असणाऱ्या संस्थांना अनुज्ञाप्ती देवून अपंगांच्या विशेष शाळा/ कर्मशाळांचे हस्तांतरण करून अनुदान तत्वावर मान्यता देण्याबाबत विचार करण्यात येईल. परंतु नविन संस्थांना नविन ठिकाणी अपंगांच्या विशेष शाळा / कार्यशाळा चालविण्यास अनुज्ञाप्ती देण्यात येवू नये असे आदेश दि. ४ डिसेंबर, २००३ च्या शासन पूरक पत्रान्वये देण्यात आलेले आहेत. २. वरील धोरणानुसार बंद पडलेल्या अनुदानित / विनाअनुदानित अपंगांच्या विशेष शाळा / कर्मशाळांचे हस्तांतरण व स्थलांतरण करण्याबाबत शासनास तसेच आयुक्त, अपंग कल्याण, पुणे यांचेकडे विनंती केली जाते. सदर विनंतीच्या अनुषंगाने आयुक्त, अपंग कल्याण, पुणे यांचे स्तरावर बंद पडलेल्या अपंगांच्या शाळा / कर्मशाळांच्या संस्थां, मागणी केलेल्या संस्था, तेथील कर्मचारी व संबंधित जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषद यांचेसमवेत सुनावणीस बोलविण्यात येते. तद्वंतर सुनावणीच्या अनुषंगाने प्रस्ताव शासनास सादर केला जातो. परंतु ज्या संस्था नोंदणी प्रमाणपत्र फेटाळल्यामुळे बंद पडल्या आहेत किंवा स्वतःहुन संस्था बंद करतात अशा संस्थांचा बंद पडलेल्या अपंगांच्या विशेष शाळा / कर्मशाळांबाबत कोणताही हक्क रहात

नाही. यापुढे केवळ बंद पडलेल्या विनाअनुदानित/अनुदानित अपंगांच्या विशेष शाळा / कर्मशाळा अन्य पात्र संस्थांना हस्तांतरीत व स्थलांतरीत करण्यास मान्यता देण्याबाबत सुधारित धोरण निर्गमित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय—

राज्यात स्वयंसेवी संस्थामार्फत चालविल्या जाणाऱ्या मान्यता व अनुदान प्राप्त असलेल्या अपंगांच्या विशेष शाळा/ कर्मशाळा नोंदणी प्रमाणपत्र रद्द केल्यामुळे अथवा संबंधित संस्था स्वतःहून शासन मान्यता व अनुदान प्राप्त असलेल्या अपंगांच्या विशेष शाळा/ कर्मशाळा बंद करू इच्छित असतील व अन्य काही कारणास्तव बंद पडल्या असतील किंवा भविष्यात बंद पडतील अशा अपंगांच्या विशेष शाळा / कर्मशाळा मूळ संस्थेऐवजी सक्षम व शासनाच्या सर्व अटी व शर्ती मान्य असणाऱ्या संस्थांना खालील प्रमाणे हस्तांतरीत व आवश्यकतेप्रमाणे स्थलांतरीत करण्यास शासन मान्यता देण्यात येईल :-

१. यापुढे केवळ बंद पडलेल्या विना अनुदानित/अनुदानित अपंगांच्या विशेष शाळा/ कर्मशाळांचे हस्तांतरण शासनाच्या अटी व शर्ती पूर्ण करणाऱ्या व सक्षम असणाऱ्या संस्थांनाच हस्तांतरीत केल्या जातील.
२. बंद पडलेल्या / कायम स्वरूपी विनाअनुदानित अपंगांच्या विशेष शाळा / कार्यशाळा अन्य संस्थांना हस्तांतरीत / स्थलांतरीत करण्यास यापुढे मान्यता दिली जाणार नाही. तसेच असे प्रस्ताव प्राप्त झाल्यास त्यावर कोणतीही कार्यवाही कोणत्याही स्तरावर केली जाणार नाही. तसेच अशा संस्थांचे स्थलांतरही केले जाणार नाही.
३. विद्यार्थी संख्येअभावी बंद पडलेल्या विना अनुदानित/अनुदानित अपंगांच्या विशेष शाळा / कर्मशाळा ज्या ठिकाणी आवश्यकता असेल त्या ठिकाणी हस्तांतरीत/ स्थलांतरीत करण्यास मान्यता दिली जाईल.
४. बंद पडलेल्या अनुदानित संस्थांची कोणत्याही प्रकारची सहमती व त्यांचेसमवेत सुनावणी न घेता मागणी करणाऱ्या संस्थांचे प्रस्ताव तपासून शासनास शिफारशीसह आयुक्त, अपंग कल्याण, पुणे यांनी सादर करावे.
५. आयुक्त, अपंग कल्याण, पुणे यांचेकडून प्राप्त झालेल्या प्रस्तावानुसार तपासणी करून, संक्षम व शासनाच्या अटी व शर्तीची पूर्तता करणाऱ्या संस्थेस बंद पडलेल्या अपंगांच्या विशेष शाळा/ कर्मशाळांचे हस्तांतरण करण्याबाबतचे आदेश निर्गमित करण्यात येतील. याबाबतचा शासनाचा निर्णय अंतीम राहील.
६. बंद पडलेल्या अपंगांच्या विशेष शाळा/कर्मशाळा ज्या ठिकाणी हस्तांतरीत व स्थलांतरीत करण्यास शासन मान्यता दिली आहे, त्याच ठिकाणी सुरु करणे बंधनकारक राहील.

७. बंद पडलेल्या अपंगांच्या विशेष शाळा /कर्मशाळांमधील मान्यता प्राप्त विशेष शिक्षक /शिक्षक/शिक्षकेत्तर कर्मचाऱ्यांना सामावून घेणे बंधनकारक राहिल.
८. बंद पडलेल्या अपंगांच्या विशेष शाळा /कर्मशाळांचे हस्तांतरण व स्थलांतरण झाल्यानंतर एक महिन्यात मान्यता दिलेल्या ठिकाणी सुरु करणे बंधनकारक राहिल.
९. अपंगांच्या विशेष शाळा/ कर्मशाळा सुरु झाल्यानंतर एक महिन्याच्या आत त्याची तपासणी करुन पंधरा दिवसात सदरहु संस्थेस नोंदणी प्रमाणपत्र प्रादेशिक आयुक्तांनी देण्यात यावे.
१०. बंद पडलेल्या अनुदानित अपंगांच्या विशेष शाळा/ कर्मशाळांचे हस्तांतरण करावयाची संस्था ही स्थापन होवून तीन वर्षांचा कालावधी पूर्ण झालेली असावी.
११. अपंगांच्या शाळा/ कार्यशाळांचे अनुज्ञाप्तीचे नुतनीकरण करताना “अ” श्रेणीतील शाळांना पांच वर्षे व “ब” श्रेणीतील शाळांना तीन वर्षाकरिता देण्यात यावे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१४०१२४१५३६३४०९२२ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(रा. द. शिंदे)

सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. आयुक्त, समाज कल्याण, पुणे,
२. आयुक्त, अपंग कल्याण, पुणे,
३. सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद,
४. सर्व प्रादेशिक उपायुक्त समाज कल्याण विभाग,
५. सर्व जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषद,
६. सर्व सहाय्यक आयुक्त, समाज कल्याण,
७. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता/ लेखा परिक्षा), (महाराष्ट्र-१/२), मुंबई/नागपूर,
८. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी,

९. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई,
१०. मा.मंत्री/ राज्यमंत्री (सामाजिक न्याय) यांचे खाजगी सचिव,
११. मा.सचिव (सा.न्या.) यांचे स्वीय सहाय्यक,
१२. निवड नस्ती/ अ.क.१.